

Er ref/dnr: 537-3521-2016

Vårt dnr: 2018/0093

Länsstyrelsen Västernorrland
vasternorrland@lansstyrelsen.se

Stockholm 5 september 2018

Yttrande över Vattenmyndigheternas rapport om miljö kvalitetsnormer för kraftigt modifierade vatten - vattenkraft

Sammanfattning

- Naturskyddsföreningen ser med oro på Vattenmyndigheternas (VM) förslag att miljö kvalitetsnormen God ekologisk potential (GEP) endast ska gälla i 30 procent av de 658 vattenförekomster som klassats som Kraftigt modifierade vatten (KMV) på grund av vattenkraft.
- Naturskyddsföreningen vill påminna om att även om en vattenförekomst förklarats som KMV innebär det inte att miljöförbättrande åtgärder inte ska genomföras där. Huvudregeln är att miljö kvalitetsnormen för KMV ska fastställas till GEP. Trots detta föreslås endast fiskvägar i 45 procent och minimitappning i 30 procent av de anläggningar där det skulle behövas enligt myndigheternas egen bedömning.
- Naturskyddsföreningen anser att VM måste komplettera underlaget med betydligt mer utförliga motiveringar av de undantag som föreslås i form av mindre stränga krav.
- Naturskyddsföreningen ifrågasätter om det nationella planeringsmålet kan användas för utpekandet av KMV och beslut om mindre stränga krav.
- Naturskyddsföreningen är kritisk till den metod som använts för att beräkna påverkan på vattenkraftens reglerförmåga och de vidare konsekvenser detta får på energisystemet och samhället i övrigt. Både miljöpåverkan och konsekvenser från olika typer av reglering bör belystas för att göra en korrekt avvägning mot elsystemets påverkan.

- Naturskyddsföreningen anser att det finns andra tillgängliga flexibla resurser som har möjlighet att komplettera vattenkraften och bidra till att uppnå syftet med verksamheten på ett för miljön bättre sätt.
- Naturskyddsföreningen instämmer i att det beräknade produktionsbortfallet är överskattat och ser överskattningen som problematiskt då det ger en felaktig bild av föreslagna åtgärder. Föreningen anser att noggrannare beräkningar bör genomföras eller att överskattningen uppskattas för att ge en bättre bild av åtgärdernas konsekvenser.
- Naturskyddsföreningen anser att även klimateffekter som ökad nederbörd och vattentillgång bör beaktas i avvägningen. Den ökade vattentillgången ger ett ökat åtgärdsutrymme.
- Naturskyddsföreningen är kritisk till att VM inte utrett åtgärder gällande höglöden eller miljöanpassad reglering i de KMV som påverkar Natura 2000-områden. Åtgärder för att klara gynnsam bevarandestatus i Natura 2000-områden bör ha högsta prioritet i åtgärdsarbetet.

Specifika synpunkter

Bakgrund

Energisystemet i Sverige och världen står inför stora förändringar. För att möta de internationella klimatmålen behövs en snabb utfasning av fossil energi. Denna omställning förutsätter en ökad tillgång till förnybar energi. Naturskyddsföreningen anser att detta är möjligt om stora satsningar görs på energieffektivisering samtidigt som bioenergi, vattenkraft, vindkraft och solenergi används på ett hållbart sätt.

I december 2000 antog EU:s medlemsländer Ramdirektivet för vatten (2000/60/EG), det s.k. vattendirektivet. Syftet med direktivet är att förhindra ytterligare försämringar och förbättra statusen i Europas vatten.

I Sverige finns i dag 658 vattenförekomster (sjöar och vattendrag) som bedömts som kraftigt modifierade vatten (KMV) på grund av vattenkraft. I rapporten Miljökvalitetsnormer för kraftigt modifierade vattenförekomster – vattenkraft (Vattenmyndigheterna 2018) (nedan omnämnd som rapporten) föreslår VM sänkta kvalitetskrav i 460 av dessa KMV.

Många långvandrande fiskarter har minskat mycket kraftigt i svenska vatten sedan 1800-talets slut. Vi har en skyldighet att bevara t.ex. nejonöga, lax och harr – arter som omfattas av EU:s habitatdirektiv. Lax, ål och flodpärlmussla är exempel på arter vars bevarandestatus är direkt kopplad till åtgärder i vattenkraftverk. ArtDatabanken påpekar i sin rapport Arter & naturtyper i

habitatdirektivet (Eide 2014) att vattenkraften i Sverige måste anpassas så att konnektiviteten ökar och det skapas mer naturliga vattenregimer.

Avsteg från kravet på God ekologisk potential

Huvudregeln är att miljö kvalitetsnormen för KMV ska fastställas till GEP. Om vissa villkor är uppfyllda kan undantag från huvudregeln meddelas, då ska ett mindre strängt kvalitetskrav istället uppnås. EU-kommissionen anser i sin granskning av de svenska förvaltningsplanerna att det stora antalet undantag är bekymmersamt och anser därför att Sverige framöver bör vidta alla åtgärder som krävs för att minska antalet undantag, se EU-kommissionen (2012). Trots det framgår av rapporten att VM föreslår att mindre stränga krav ska tillämpas i 70 procent av de aktuella vatten-förekomsterna. Enligt Naturskyddsföreningen verkar det som att huvudregeln, att GEP ska uppnås, är ett undantag inom svensk vattenförvaltning.

Av rapporten framgår att samtliga mindre stränga krav motiveras av skälet "ekonomisk orimlighet" samt att VM har hämtat vägledning om hur detta begrepp ska tillämpas i ett EU-gemensamt vägledningsdokument, se EU-kommissionen (2009), och Havs- och vattenmyndighetens vägledning om undantag, se Havs- och vattenmyndigheten (2014). Av den sistnämnda vägledningen framgår att ett mindre strängt krav ska åtföljas av en tydlig motiveringstext för det undantaget. Av den EU-gemensamma vägledningen framgår att allmänheten ska få veta skälen för att tillämpa ett undantag för en enskild vattenförekomst. Vidare framgår att när "ekonomisk orimlighet" tillämpas ska "skälen, den underliggande datan och bedömningarna" vara offentliga. Naturskyddsföreningen anser att det material som nu är ute på samråd inte kan anses leva upp till dessa krav.

I rapporten beskrivs i avsnitt 7.2 den metod och de principer som VM använt sig och styrts av när miljö kvalitetsnormer för KMV har fastställts. Tillvägagångssättet beskrivs som stegvist där steg 1 och 2 syftar till att definiera maximal ekologisk potential (MEP) respektive GEP. I steg 3 sker en bedömning av hur de åtgärder som behövs för att uppnå GEP påverkar bl.a. samhällets energiförsörjning. Om den påverkan blir för stor sker i steg 4 en bedömning av om förutsättningarna för att besluta om ett mindre strängt krav är uppfyllda.

Bedömningen i steg 4 är platsspecifik på så sätt att den innebär att nyttan som åtgärderna kan ge för de berörda vattenförekomsterna ställs mot den inverkan som åtgärderna kan medföra på energisystemet. Den avvägning som sker i steg 4 måste enligt såväl Havs- och vattenmyndighetens som den EU-gemensamma vägledningen redovisas för allmänheten. Ändå lyser dessa bedömningar med sin frånvaro i det material som nu har remitterats. Inte heller av VISS, Vatteninformationssystem Sverige, framgår det varför VM anser att en KMV bör omfattas av ett mindre strängt krav. Dock finns det i del 6 av åtgärdsplanerna en schabloniserad motivering.

I del 6 av åtgärdsplanerna presenteras resultatet av VMs avvägningar i tabellform. Ett "nej" innebär att en åtgärd ger ett betydande ekologiskt värde men bedöms medföra en betydande negativ påverkan på vattenkraftsproduktion och/eller reglerkapacitet. Denna slutsats leder till att VM föreslår ett mindre strängt krav för de KMV som berörs. Hur VM landat i denna slutsats går inte att utläsa. Naturskyddsföreningen vill att VM kompletterar materialet med mer utförliga motiveringar.

Naturskyddsföreningen vill även framföra att VM i del 6 av åtgärdsplanerna ägnar betydligt större utrymme åt att motivera varför åtgärder för att uppnå GEP ska genomföras än varför de inte ska genomföras. Det är lättare att utläsa varför huvudregeln har upprätthållits än varför undantag har meddelats. Förhållandet borde självklart ha varit det omvända. Motiveringarna i åtgärdsplanerna behöver bli betydligt mer utförliga för att den berörda allmänheten ska kunna förstå varför en viss åtgärd inte ska vidtas vid deras närmaste kraftverk. Även den avvägning som skett mellan avrinningsområden och på nationell nivå måste redovisas utförligare. Detta gäller särskilt när avvägningarna resulterat i att VM föreslår undantag från GEP.

I tillägg till detta vill Naturskyddsföreningen framföra att VM bör förtydliga om det är vattenkraftsproduktionen, reglerkapaciteten eller både och som motiverar undantag från GEP i en KMV. Detta är viktigt eftersom det kan ifrågasättas om vattenkraftsproduktion, uttryckt som planeringsmålet i den nationella strategin, kan utgöra skäl för utpekande av KMV eller beslut om mindre stränga krav.

Planeringsmålet togs fram utanför vattenförvaltningen och den nationella strategin för vattenkraft har inte remitterats. Planeringsmålet har därefter införlivats i vattenförvaltningen genom Havs- och vattenmyndighetens vägledningar, se Havs- och vattenmyndigheten (2014) och (2016). För att en vattenförekomst ska kunna förklaras som KMV ska de åtgärder som krävs för att nå GES orsaka en betydande negativ påverkan på den samhällsnyttiga verksamhet som bedrivs i eller vid vattenförekomsten. För vattenförekomster med vattenkraftverk är den samhällsnyttiga verksamheten elproduktion eller balans-/reglerkraft. Det räcker inte med att exempelvis elproduktionen påverkas negativt, det måste vara en betydande negativ påverkan. I Havs- och vattenmyndighetens vägledning anges att det bör vara en märkbar skillnad jämfört med naturlig variation för att påverkan ska anses vara betydande. Istället ska det, enligt vägledningen, "kunna påvisas att åtgärderna ger en betydande negativ effekt [...] som ligger utanför den naturliga variationen". Detsamma står att läsa i den EU-gemensamma vägledningen, se EU-kommissionen (2003).

Endast vid fyra tillfällen under tidsperioden 2001-2015 har årsproduktionen av vattenkraft avvikit från årsmedelproduktionen i en storleksordning som understiger det nationella planeringsmålet. Detta enligt SCBs offentliga statistik. Enligt samma statistik är det nationella planeringsmålet mer än tre gånger mindre än standardavvikelsen under samma tidsperiod. Detta talar mot

att det nationella planeringsmålet kan anses vara ett mått på när en betydande negativ inverkan sker på elproduktionen. Naturskyddsföreningen vill även rikta VMs uppmärksamhet mot Havs- och vattenmyndighetens PM som beskriver metoden för hur det nationella planeringsmålet har beräknats. Av PM:et framgår att konsekvenserna för Sveriges elsystem inte har bedömts vid framtagandet av det nationella planeringsmålet. Mot denna bakgrund bör VM bortse från det nationella planeringsmålet vid såväl utpekande av KMV som vid fastställande av miljö kvalitetsnormer i KMV.

Avslutningsvis vill Naturskyddsföreningen framföra följande. Enligt tabell 14 i rapporten ska en vattenförekomst som berörs av mindre stränga krav för både minimitappning och faunapassage få miljö kvalitetsnormen dålig ekologisk potential (DEP). Om vattenförekomsten endast berörs av mindre stränga krav för faunapassage respektive minimitappning ska miljö kvalitetsnormen sättas till otillfredsställande ekologisk potential (OEP) respektive måttlig ekologisk potential (MEP). Av tabell 2 framgår att VM föreslår miljö kvalitetsnormen DEP för elva KMV. Naturskyddsföreningen menar att den som läser tabell 14 tillsammans med tabell 2 får intrycket av att endast i dessa elva vattenförekomster ska varken åtgärderna minimitappning eller faunapassage genomföras. Föreningen har dock i VISS hittat ett flertal vattenförekomster där miljö kvalitetsnormen OEP föreslås men där minimitappningar och faunapassager, som ansetts nödvändiga för att nå GEP, har undantagits. VM bör se över de föreslagna miljö kvalitetsnormerna eller förtydliga tabell 14. Föreningen menar att tabell 14 läst tillsammans med tabell 2 ger intrycket av en högre ambitionsnivå i åtgärdsarbetet än vad VM föreslår.

Vattenkraftens reglerförmåga och roll i energisystemet

Vattenkraften i Sverige byggdes ut under hela 1900-talet fram till 1980-talet. Idag ligger medelproduktionen av el från vattenkraft på ca 66 TWh per år. Vattenkraften har en stor flexibilitet och lagringsförmåga vilket gör den till en viktig resurs i elsystemet. Förmågan till säsongslagring i vattenkraften uppgår till över 30 TWh vilket bidrar till att klara av både torrår och våtår. Samtidigt bidrar vattenkraften genom den snabba balansregleringen till att upprätthålla elsystemets funktion.

I takt med att variabel förnybar elproduktion utgör en allt större del av elsystemet behövs flexibla resurser för att komplettera den variabla elproduktionen. Det kan handla om mer elnät och överföring mellan regioner, flexibel elproduktion, ökad användarflexibilitet, sammankoppling med andra energisystem och energilager samt smart styrning av elbilars laddning. Vattenkraften utgör en av de resurser som kan användas för att balansera skillnaden mellan elanvändningen och den variabla elproduktionen.

I rapporten har VM beräknat reglerförmågan som skillnaden mellan det naturliga flödet och det reglerade flödet. Det innebär att reglerförmågan med

denna metod framförallt visar vattenkraftens möjlighet att lagra energi från vårfloden för att användas senare under året. Miljöåtgärderna som föreslås räknas sedan av från denna energivolym. Naturskyddsföreningen ställer sig kritiska till om detta är det mest relevanta sättet att beräkna vattenkraftens reglerförmåga, samt om det ger en korrekt bild av den påverkan som föreslagna åtgärder förväntas ha.

Ett annat mått som använts av myndigheterna är relativt reglerbidrag. Det är ett mått som visar hur väl ett kraftverk följer elanvändningen historiskt. I rapporten Vattenkraftens reglerbidrag och värde för elsystemet (2016) påpekar Energimyndigheten, Svenska kraftnät och Havs- och vattenmyndigheten att det inte går att kvantifiera hur stor påverkan olika miljöåtgärder skulle få på det relativa reglerbidraget, utan konstaterar bara att reglerbehovet inom de närmaste decennierna kommer att öka.

Att behovet av flexibilitet kommer att öka när den åldrande kärnkraften fasas ut och ersätts av stora mängder vindkraft är alla aktörer överrens om. Den relevanta frågan här är om åtgärder för att uppnå GEP i majoriteten av de KMV-klassade vattenkraftverken kommer att medföra en betydande negativ inverkan på elsystemets funktion eller medföra orimliga kostnader för samhället.

I rapporten skriver VM att "det behöver också bedömas om det finns andra sätt att uppnå syftet med verksamheten (dvs. att generera elenergi och att upprätthålla balans- och reglerkraften i energisystemet) som är bättre för miljön". Bara sedan Energimyndighetens rapport 2016 har den tekniska utvecklingen och forskningen tagit stora steg framåt när det handlar om variationshantering. I dagsläget anser därför Naturskyddsföreningen att det finns goda möjligheter och alternativ. En utveckling med smarta nät och användarflexibilitet kan komplettera vattenkraftens reglerförmåga och leverera tjänster på ett för naturen bättre sätt. Dessa resurser kan inte ta över all den balansreglering som vattenkraften utför, men forskningsstudier visar att användarflexibilitet minskar behovet av korttidsreglering i elsystemet. Därtill skulle resurser som är snabbare än vattenkraft, exempelvis batterilager, kunna stödja den riktigt snabba regleringen och därmed minska behovet av svängmassa i systemet.

Att vattenkraften bidrar med balansering på många olika tidsskalor lyfts ofta fram i underlagen som föregått den här remissen. Men konsekvenserna och miljöpåverkan från de olika regleringsformerna tas inte upp som en viktig parameter i rapporten från VM för hur GEP ska kunna uppnås. Inte heller väger påverkan på eleffekt in, utan bara påverkan på elproduktion. Den som följt energidebatten de senaste åren vet att det framförallt är risken för effektbrist som ökar när variabel förnybar el ersätter kärnkraft. Elenergi kommer att finnas i överskott på årsbasis vilket borde möjliggöra för vattenkraften att spara en något mindre volym vatten till rätt tillfällen. Att helt utelämna effekt som parametern för reglerförmågan är därför något som Naturskyddsföreningen ställer sig frågande till.

Exempelvis skulle bara en av de tre föreslagna åtgärderna medföra en negativ påverkan på vattenkraftverkens förmåga att öka eller minska effekten. Att tappa vatten i en naturfåra eller i en fiskväg minskar mängden vatten som finns tillgänglig för elproduktion, men det påverkar inte vattenkraftverkets eleffekt. Det gör däremot en ökad minimitappning genom turbin, då vattenkraftverkets lägsta effekt höjs och skillnaden mellan lägsta och högsta nivå därmed minskar. Med ett strikt effektperspektiv skulle därmed betydligt fler anpassningsåtgärder kunna genomföras utan att medföra en betydande negativ inverkan på elsystemet.

Sammanfattningsvis är Naturskyddsföreningen kritisk till den metod som använts för att beräkna påverkan på vattenkraftens reglerförmåga och de vidare effekter detta får på energisystemet och samhället i övrigt. Vi ser att det finns andra tillgängliga resurser som har möjlighet att bidra på ett för miljön bättre sätt och tycker därmed inte att avvägningarna som gjorts i remissunderlaget är rimliga.

Produktionsbortfall och samhällsekonomiska kostnader

Vattenmyndigheterna upprepar flera gånger i rapporten att de tagit till goda marginaler när de beräknat åtgärdernas behov och omfattning, och därmed konsekvenserna för energisystemet. Den beräknade konsekvensen av att nå god ekologisk potential i samtliga KMV är ett produktionsbortfall på 9,9 TWh/år. Underlaget framhåller att den verkliga begränsningen i vattenkraftproduktionen som skulle bli följderna av åtgärdsförslagen i rapporten sannolikt är lägre vilket Naturskyddsföreningen instämmer i.

VM har bland annat baserat sina beräkningar på maximal fallhöjd i vattenkraftverken vilket leder till att den teoretiskt möjliga energiproduktionen, och därmed även produktionsbortfallet vid åtgärder för att nå GEP, överskattas. Dessutom utgår beräkningarna från principen att lägesenergi är potentiell energi vilket spår på överskattningen av ett möjligt produktionsbortfall eftersom hänsyn inte tagits till kraftverkens verkningsgrad.

Naturskyddsföreningen anser att det är problematiskt att utgå från överskattade värden för alla inblandade parter. Det ger en felaktig bild av vad det skulle innebära att leva upp vattendirektivet och kravet på god ekologisk potential, och skapar därmed onödiga motsättningar. Föreningen anser därför att noggrannare beräkningar bör genomföras eller att överskattningen uppskattas för att ge en bättre bild av miljöåtgärdernas konsekvenser.

Åtgärder för att uppnå en god ekologisk potential i berörda vattendrag kommer på olika sätt att minska tillgången på vatten för elproduktion. Samtidigt

kommer de redan oundvikliga klimatförändringarna att öka vattentillgången¹ enligt SMHI. Detta är något som bör beaktas när de samhällsekonomiska konsekvenserna beräknas och slutsatser dras om vilka åtgärder och undantag som bör göras.

Naturskyddsföreningen vill också påminna om att vår miljölagstiftning utgår ifrån principen om att förorenaren betalar. De samhällsekonomiska kostnader som hänvisas till i avsnitt 4.3 avser framförallt verksamhetsutövaren, som har ett ansvar för att inte skada miljön med sin verksamhet.

Natura 2000-områden och KMV

I de KMV där Natura 2000-områden ingår presenteras inga åtgärdsförslag gällande höglöden eller miljöanpassad reglering, vilket skulle behövas för att klara kvalitetskravet gynnsamt tillstånd i flertalet Natura 2000-områden. VM anger att skälet härför är att ytterligare utredning krävs. Samtidigt konstaterar VM att i vissa vattendrag skulle naturliga flöden kräva en avreglering så att befintliga kraftverk blir strömkraftverk, dvs. reglerförmågan försvinner i dessa vattenförekomster. Vidare anges att förluster i produktion och reglerförmåga som följd av potentiella höglödesåtgärder till förmån för Natura 2000-områden skulle ge en produktionsförlust om 1 500 GWh/år.

Naturskyddsföreningen anser inte att detta utgör skäl från att avstå att utreda samtliga åtgärder som krävs för att klara kvalitetskravet gynnsamt tillstånd samt gynnsam bevarandestatus i berörda Natura 2000-områden. Detta särskilt eftersom normen skulle ha nåtts redan år 2015. Föreningen konstaterar vidare att VM, i och med hänvisningen till förväntad produktionsförlust, som dessutom är baserad på ett "worst-case-scenario", använder rekvisitet orimliga kostnader för att motivera mindre stränga krav i VF där påverkan på Natura 2000-områden sker. Detta är enligt EU-kommissionens CIS-vägledning inte tillåtet.

"The costs of measures required under existing Community legislation already agreed at the time of the adoption of the Directive cannot be considered when deciding on disproportionate costs." ²

Naturskyddsföreningen är kritisk till att VM inte har prioriterat att mer ingående utreda de åtgärder som krävs i de KMV där Natura 2000-områden ingår. För KMV där Natura 2000-områden ingår måste lämpliga bevarandeåtgärder genomföras för de utpekade naturtyperna eller arterna i enlighet med områdets bevarandemål. Det kan således krävas högre krav än

¹ SMHI, Konsekvenser för svenska vattenflöden, <https://www.smhi.se/kunskapsbanken/konsekvenser-for-svenska-vattenfloden-1.5837>

² *Common implementation strategy for the Water framework directive (2000/60/EC)*, guidance document on exemptions to the environmental objectives, no 20, page 13.

GEP, och även än GES. Detta framgår av artikel 4.2 i vattendirektivet, enligt vilken det strängaste kravet gäller. För skyddade områden gäller dessutom, enligt artikel 4.1 c, att överensstämmelse med alla mål och normer ska vara uppfyllt senast år 2015. Att medge tidsundantag är således inte möjligt enligt vattendirektivet.

VM konstaterar i rapporten att "För vattenförekomster som ingår i Natura 2000-områden gäller att de bara kan förklaras som KMV om det samtidigt kan säkerställas att gynnsam bevarandestatus i det berörda området kan upprätthållas eller uppnås" (s. 39). Det är bra att VM är tydliga med detta grundläggande krav gäller. Naturskyddsföreningen påminner dock om att flertalet befintliga KMV där Naturaområden ingår inte klarar gynnsam bevarandestatus.

Naturskyddsföreningen vill framhålla att enligt områdesskyddsförordningen ska myndigheterna prioritera skyddsarbetet för särskilda skyddade områden som till exempel Natura 2000-områden. I dessa områden ska särskilt bevakas att en gynnsam bevarandestatus bibehålls eller återställs och särskild hänsyn ska tas till prioriterade arter och livsmiljötyper. Kravet på återställning härrör från art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet och medför ofta mer långtgående åtgärder än "skydda och förbättra" som är syftet med vattendirektivet samt kravet på att upprätthålla och uppnå. Detta framgår också tydligt av EU-kommissionens Vägledning om kraven för vattenkraft med anknytning till EU:s naturvårdslag-stiftning från den 18 juni 2018, se s. 7.

"Syftet med vattendirektivet är att skydda och förbättra allt ytvatten och grundvatten så att vattnet uppnår god status eller potential och inte försämras. Fågeldirektivet och habitatdirektivet syftar däremot till att skydda, bibehålla och återställa särskilda arter och livsmiljötyper för att de ska uppnå en gynnsam bevarandestatus i hela deras naturliga utbredningsområden i EU. Att uppnå god ekologisk status enligt vattendirektivet bidrar vanligtvis till att uppnå målen för bevarande av vattenberoende livsmiljöer och arter i Natura 2000, och vice versa. Kravet på "god ekologisk status" avser dock vattenförekomster, medan gynnsam bevarandestatus avser särskilda livsmiljötyper och arter. Det räcker därför inte nödvändigtvis att uppnå god ekologisk status för att uppnå gynnsam bevarandestatus, även om alla vattenförekomster skulle uppnå god ekologisk status. Det kan därför finnas ett behov av att genomföra ytterligare bevarandeåtgärder för att uppnå Natura 2000-områdets bevarandemål för de arter och livsmiljötyper för vilka området utsetts."

Naturskyddsföreningen anser att KMV-klassning och möjligheten att upprätthålla eller uppnå kvalitetskravet gynnsamt tillstånd samt skydda, bibehålla och återställa gynnsam bevarandestatus är mycket svårförenligt. I exempelvis Nedre Dalälven och Natura 2000-området Båtfors, där vattenförekomsten är klassad som naturlig och normen är god ekologisk status, förorsakar befintlig vattenreglering en degenerering av området som gör att kraven inte nås. För att klara gynnsam bevarandestatus i området, som består bland annat av ädellövsvämskog, skulle exempelvis behövas högflöden och miljöanpassad reglering. Samma låga nivå gäller i princip samtliga VF som

utgör KMV där Natura 2000-områden ingår. Föreningen anser att detta är oacceptabelt och att samtliga VF som har Natura 2000-områden måste ha högsta prioritet i åtgärdsarbetet.

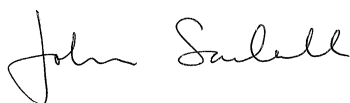
VM:s arbete med KMV-klassningen bör även ta hänsyn till vattenregleringens påverkan på omkringliggande Natura 2000-områden, till exempel i nedströms riktning och VF som gränsar Natura-områden. Detta eftersom hänsyn i större utsträckning behöver tas till kumulativa effekter, vilket också betonas i kommissionens senaste vägledning.

"Precis som framgår av Europeiska miljöbyråns miljötilståndsrapport har i nuläget de flesta europeiska floder ett försämrat tillstånd. Majoriteten har nått en överbelastningsgräns där de inte längre kan användas för ny utveckling eller några nya verksamheter utan att detta skulle orsaka ytterligare betydande försämring av flodens status. Särskild uppmärksamhet måste därför ägnas åt att bedöma de potentiella kumulativa effekterna av alla nya verksamheter, inklusive sådana som rör vattenkraftverk, på vattendrag i allmänhet och på Natura 2000-områden i synnerhet."³

Detta remissvar har utarbetats av Rebecca Nordenstam och Josia Hort miljöjurister, med hjälp av Johanna Lakso sakkunnig energi och Mia Svedäng sakkunnig vattenmiljö, samt David Kihlberg chef för klimat- och juridikavdelningen på Naturskyddsföreningen.

För Naturskyddsföreningen

Stockholm dag som ovan

Johanna Sandahl
ordförande

David Kihlberg
chef för klimat och juridik

Referenser

Eide, W. (2014): Arter & naturtyper i habitatdirektivet – bevarandestatus i Sverige 2013, ArtDatabanken 2014.

³ EU-kommissionens *Vägledning om kraven för vattenkraft med anknytning till EU:s naturvårdslagstiftning* från den 18 juni 2018, s. 19.

Energimyndigheten, Svenska kraftnät & Havs- och vattenmyndigheten (2016): Vattenkraftens reglerbidrag och värde för elsystemet. Rapport ER 2016:11

EU-kommissionen (2003): Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive (2000/60/EG). Guidance Document No. 4. Identification and Designation of Heavily Modified and Artificial Water Bodies

EU-kommissionen (2009): Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive (2000/60/EG). Guidance Document No. 20. Guidance Document on Exemptions to the Environmental Objectives.

EU-kommissionen (2012): Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the Implementation of the Water Framework Directive (2000/60/EC), SWD(2012)379 Volume 26/30

EU-kommissionen (2018): Vägledning om kraven för vattenkraft med anknytning till EU:s naturvårdslag-stiftning

Havs- och vattenmyndigheten (2014): Vägledning för 4 kap. 9-10 §§ vattenförvaltningsförordningen om förlängd tidsfrist och mindre stränga krav. Rapport 2014:12

Havs- och vattenmyndigheten (2015): Vägledning för kraftigt modifierat vatten. Rapport 2015:9

Havs- och vattenmyndigheten (2016): Vägledning för kraftigt modifierat vatten med tillämpning på vattenförekomster med vattenkraft (2016-06-03)

Havs- och vattenmyndigheten och Energimyndigheten (2014): Strategi för åtgärder i vattenkraften. Havs- och vattenmyndighetens rapport 2014:14.